

z kapitalistických armád

Plukovník Ing. Ján Repaský

Kombinovaný pozemný a vzdušný boj

Narastanie agresivity imperializmu má priamy vplyv na rozvoj doktrínálnych názorov, vyjadrujúcich charakter a spôsob rozpútania a vedenia vojen. V 1981 roku vojenskopolitickým vedením prijatá stratégia „priamej konfrontácie“ formuluje ná-zory súčasnej Reaganovej administratívy.

Novým prvkom v strategickú koncepciu „priamej konfrontácie“ oproti „realistickému zastrašovaniu“ je popri všeobecnej jadrovej vojne pripustená možnosť aj konvenčnej vojny. Predpokladom úspešného vedenia konvenčnej vojny bez jej pre-stania v jadrovú majú byť také sily a prostriedky ozbrojeného zápasu, ktorých by bojové možnosti predčili zodpovedajúce sily Varšavskej zmluvy. Stalo sa to možné v dôsledku značného zvýšenia kvality a čiastočne aj počtu konvenčnej výzbroje v rámci plnenia dlhodobého programu NATO prijatého v roku 1978. Na súčasnej technologickej úrovni sa konštruujú a vy-rábajú najperspektívnejšie druhy zbraní a bojovej techniky, ako sú napr.: prieskum-no-palebné systémy PLSS Assault Breaker, ďalšie vysokopresné zbrane, zdokonaľuje sa celý systém vedenia, spojenia, priesku-mu a REB. Charakter vedenia bojovej čin-nosti s použitím súčasných prostriedkov bude sa podstatne líšiť od minulých vojen.

Vysoká presnosť spolu s ničivým účinkom súčasných konvenčných zbraní a ich veľký dosah, dávajú konvenčnej vojne také črty, ako je rozhodnosť, vysoká napätosť a dy-namičnosť, prepadový charakter a veľký priestorový rozmach.

Praktické opatrenia spojené so zavádzaním kvalitatívne nových zbraní a bojovej techniky sa odrážajú aj v zdokonaľovaní organizačnej štruktúry ozbrojených síl a v hľadaní nových rozhodnejších spôsobov vedenia bojovej činnosti.

Americkí vojenski špecialisti predpokla-dajú, že na európskom priestore vojnovéj činnosti v počiatočnom období vojny budú mať štáty Varšavskej zmluvy početnú pre-vahu síl a prostriedkov. Ich značnú časť budú tvoriť operačné a strategické druhé sledy a zálohy, ktoré môžu byť zasadené k narastaniu úsilia prvých sledov a úpl-nému rozbitiu uskupenia NATO. Možnosti rozdrvenia síl operačných alebo strategických uskupení vidí americké velenie v takom riešení, ktoré by zabezpečovalo roz-hodné a pritom **rýchle** súčasné zničenie všetkých sledov uskupenia protivníka si-lami a prostriedkami pozemných vojsk a taktického letectva. Pri rozpracovaní ta-kého prístupu vychádzali z analýzy a hod-notenia taktiky a operačného umenia prav-

depodobného protivníka, operačno taktických noriem a bojových možností jeho zväzkov a útvarov. Súčasne boli prehodnotené názory velenia pozemných vojsk na charakter bojovej činnosti a použitie síl a prostriedkov s ohľadom na prebiehajúcu reorganizáciu podľa programu „Armáda-90“. Výsledkom vojenskovedeckého výskumu a skúšobných cvičení boli nové názory na vedenie bojovej činnosti (operácie), ktoré boli zakotvené v poľnom poriadku amerického pozemného vojska FM 100-5, vydanom v roku 1982 a novelizovanom v roku 1986. Súhrnne sú tieto názory v predpise označované ako doktrína „kombinovaný pozemný a vzdušný boj“ (airland battle). Podľa tejto koncepcie každý boj, operácia pozemných vojsk, ako i útočný alebo obranný boj bude prebiehať súčasne na zemi a vo vzduchu. Takáto myšlienka nie je nová, ale doteraz neboli materiálne technické a organizačné základy pre jej praktickú realizáciu. Až vznik nových prostriedkov prieskumu, vysoko presných zbraní, schopných ničiť ciele malých rozmerov na veľké vzdialenosti, prieskumno-palebné systémy sú schopné nielen zisťovať ciele, ale ich súčasne aj ničiť a automatizované systémy velenia majú boju (operáciám) dať novú kvalitu. Podstatne vzrástla mobilita a manévrovosť vojsk, možnosti vojskového a taktického letectva.

Podstata doktríny „kombinovaného pozemného a vzdušného boja“ spočíva v dosiahnutí rozdrvenia nepriateľského uskupenia na celú hĺbku operačnej zostavy jeho vojsk vykonaním úderov na druhé sledy a prisunovaním záloh všetkými prostriedkami, ktoré sú k dispozícii. Pri tom sa predpokladá široko používať manéver silami a prostriedkami na zemi a vo vzduchu.

Obsah doktríny „kombinovaného pozemného a vzdušného boja“ charakterizujú základné navzájom súvisiace pojmy „jednotné bojisko“ (Integrated Battlefield), „rozšírené bojisko“ (Extended Battlefield) a „hlboký úder“ (Deep Attack).

„Jednotné bojisko“ na rozdiel od predchádzajúcich názorov predpokladá jednotné, nepretržité plánovanie a komplexné použitie zbraní a prostriedkov REB pozemných a vzdušných zložiek uskupenia. Cieľom je včasné a efektívne zničenie dôležitých objektov protivníka v súlade so zámyslom boja a tiež opatreniami na ochranu vlastných vojsk. Vytvorí podmienky pre konkrétnejšie plánovanie paľby a manévru pre racionálne rozdelenie úsilia pozemných a vzdušných síl a prostriedkov na prieskum a ničenie prvých a druhých sledov protivníka, jeho vojsk v dotyku, na

bokoch a v tylovom priestore. Predstihnúť protivníka v použití zbraní a REB.

Druhý pojem „rozšírené bojisko“ predpokladá zväčšenie hĺbky súčasného pôsobenia na protivníka silami a prostriedkami pozemných vojsk a taktického letectva na prvé sledy, na ničenie v hĺbke a zdržanie druhých sledov a záloh. Úspešné plnenie týchto úloh má zabezpečiť presným vymedzením priestorov zodpovednosti jednotlivých stupňov velenia, včasným plánovaním predstihnúť protivníka v činnosti a zvýšením miery pôsobenia prostriedkami nadriadeného v prospech podriadených. Plánuje sa plne prekryvať priestory nižšieho stupňa vyšším. Má to prispieť k súčasnému, presnejšiemu a zladenému pôsobeniu síl a prostriedkov pozemného vojska a letectva na prvé a druhé sledy (zálohy) protivníka.

Základnou zložkou doktríny „kombinovaného pozemného a vzdušného boja“ je takzvaný „hlboký úder“. Jeho hlavným cieľom je vytvoriť bojujúcim zväzkom a útvarom čo najvýhodnejšie podmienky na rozdrvenie prvého sledu a prípravu na nasledujúcu činnosť proti druhému sledu. Tieto podmienky budú limitované mierou strát, ktoré spôsobili sily a prostriedky nadriadeného a časom ich zdržania.

Uskutočnenie „hlbokých úderov“ predpokladá včasné zabezpečenie prieskumnými údajmi, zladenie činnosti taktického letectva a príslušného stupňa velenia pozemných vojsk pri ničení, zdržovaní a dezorganizácii druhého sledu (zálohy) protivníka. Cieľom ničenia nebudú iba vojská druhého sledu, ale i jeho dôležité veliteľské stanovišťa, spojovacie uzly, objekty operačného tyla, prepravné, mosty, letiská, PVO atď. Cieľom je rýchlo oslabiť uskupenia protivníka, zmať jeho sústredenie, dosiahnuť taktickej alebo operačnej prevahy a tak ho rozdrviť po častiach. Na vykonanie hlbokých úderov sa u armádneho zboru predpokladá použiť lietadlá taktického letectva a prieskumno-palebné systémy, u divízie lietadlá taktického letectva, operačno taktické rakety, delostrelectvo a bítevné vrtnútky. U brigády to budú predovšetkým delostrelectvo a bítevné vrtnútky.

„Hlboké údery“ predpokladajú izoláciu priestoru bojovej činnosti (operácie), aktívne vedenie rádioelektronického boja a klamanie protivníka. Izoláciu priestoru bojovej činnosti možno vykonať ničením druhých sledov (záloh) palebnými prostriedkami pozemného vojska a taktického letectva, prepadovou činnosťou, bojovou činnosťou výsadkových, aeromobilných vojsk a vojsk špeciálneho určenia. Výsledkom

má byť podstatné oslabenie možnosti narastania úsilia protivníka.

V útoku aj obrane sa uvažujú štyri základné spôsoby „hlbokých úderov“ (ničenia):

Prvý spôsob predpokladá ničť vojská druhého sledu, predovšetkým jeho palebné prostriedky, dezorganizovať ich a zdržať na čas potrebný na zničenie prvého sledu.

Druhý spôsob sa používa na zničenie a zdržanie tej časti druhých sledov, ktoré v danej situácii môžu najskôr a najúčinnnejšie zasiahnuť proti vojskám ničiacim prvý sled.

Tretí spôsob predpokladá ničenie druhých sledov palebnými prostriedkami a úderom vojsk počas boja s prvými sledmi. Tento najzložitejší spôsob vyžaduje veľké množstvo síl a prostriedkov ničenia a tiež jednotiek a útvarov. Vysoké nároky sú na presnú a tesnú súčinnosť.

Štvrtý spôsob môže byť použitý na ničenie alebo zmarenie činnosti samostatných, hlboko rozmiestnených objektov protivníka, ktoré môžu podstatne ovplyvniť priebeh boja.

Na zvýšenie kvality plánovania bojovej činnosti (operácie), koordináciu paľby a manévru má príspeť rozdelenie pásma odpovednosti na priestor vplyvu (působenia) a priestor záujmu (možného ohrozenia).

Priestor vplyvu (bojového pôsobenia) je pásmo terénu od čiar dotyku k protivníkovi v rámci ktorého jeho objekty (ciele) podliehajú zisteniu, ničeniu, umlčovaniu si-

lami a prostriedkami v podriadenosti príslušného stupňa. Hĺbka priestoru vplyvu je určená dosahom prostriedkov ničenia a časom, ktorý potrebuje veliteľ útvaru, zväzku, zväzu na zničenie vojsk prvého sledu a na prípravu nasledujúcej činnosti na rozdrvenie druhých sledov protivníka.

Hĺbky priestorov vplyvu (bojového pôsobenia) pre jednotlivé stupne vyjadruje **tabuľka 1**.

Priestor záujmu (možného ohrozenia) je za priestorom vplyvu (bojového pôsobenia). Sú v ňom rozmiestnené druhé sledy, zálohy, prísun a zasadenie, ktorých môže podstatne ovplyvniť priebeh bojovej činnosti. Priestorové a časové údaje uvádza **tabuľka 2**.

Rozmery priestorov sa môžu meniť podľa charakteru bojovej činnosti, terénu, počtu síl a prostriedkov, možnosti protivníka atď. Správy o protivníkovi v priestore záujmu (možného ohrozenia) sa majú stať základom plánovania rozdrvenia jeho ďalších sledov v období ich vstupu do priestoru vplyvu (bojového pôsobenia) daného stupňa velenia. Vyšší veliteľ je povinný informovať podriadených o protivníkovi, ktorý vstupuje do ich priestorov záujmu (možného ohrozenia).

Kľúčová úloha sa v poľnom poriadku FM 100-5 prisudzuje otázkam velenia. Úspech v súčasnom boji dosiahne ten veliteľ, ktorý plne využije a rozvinie štyri základné požiadavky „kombinovaného pozemného a vzdušného boja“, t. j. iniciatívu,

Tabuľka 1

Stupeň velenia	Hĺbka (v km)	Čas (v h.)
- Prápor		do 3
- Brigáda	15	do 12
- Divízia	70	do 24
- Armádny zbor	150	do 72
- Od az vyššie	300	do 96

Tabuľka 2

Stupeň velenia	Hĺbka (v km)	Čas (v h.)
- Prápor		do 12
- Brigáda	70	do 24
- Divízia	150	do 72
- Armádny zbor	300	do 96
- Od az vyššie	do 1000	cez 96

hlbku, pružnosť a organizáciu súčinnosti.

Iniciatíva znamená predstihnúť protivníka v rozhodovaní, vnútení mu svojej vôle pri zachovaní voľnosti v činnosti svojich vojsk. Možno ju získať a udržať iba útokom, vyžaduje, aby činnosť podriadených veliteľov a každého vojaka aj pri odtrhnutí od hlavných síl, narušení spojenia a aktívnych rádioelektronických protipátraní, smerovala k splneniu celkového plánu bojovej činnosti.

Hĺbka predpokladá plné využitie pozemnej a vzdušnej sféry priestorov vplyvu a záujmu k paľbe a úderom na protivníka s cieľom nedovoliť mu spojiť úsilie druhých sledov (záloh) s prvým sledom na najdôležitejších smeroch.

Pružnosť majú zabezpečiť velitelia a organizácia jednotiek. Velitelia majú predvídať priebeh bojovej činnosti. Pružne a nešablonovite sa rozhodovať. Včas sústreďovať palebné a úderné prostriedky v priestoroch a smeroch nevýhodných pre protivníka. Pre splnenie konkrétnej taktickej úlohy podľa situácie protivníka, terénu, síl a prostriedkov ako i času, ktoré sú k dispozícii, sa na stupni rot, práporu a brigády vytvárajú úlohové uskupenia. Typické sú práporné taktické skupenia.

Organizácia súčinnosti znamená zladené a jednotné úsilie všetkých jednotiek v rámci útvaru, zväzku, zväzu. Má vychádzať z pochopenia zámyslu nadriadeného veliteľa.

Ako vyplýva zo západnej vojenskej tlačie po prijatí novej doktríny pozemných vojsk USA „kombinovaného pozemného a vzdušného boja“, prejavilo o ňu záujem aj velenie NATO, predovšetkým o „hlboké údery“ (ničenie). V marci 1981 hlavný veliteľ ozbrojených síl NATO v Európe generál Rogers vydal pokyn vypracovať na základe princípov „prednej obrany“ a „hlbokých úderov“ s prihliadnutím na strategickú situáciu stredoeurópskeho priestoru vojnovnej činnosti operačno-strategickú koncepciu. V decembri 1984 bola prednesená a vysvetlená generálom Rogersom na zasadnutí NATO. Preto bola nazvaná „Rogersov plán“, alebo „boj s druhými sledmi a zálohami“, tzv. FOFA (Follow-On Forces Attack). Podstata „Rogersovho plánu“ prijatého a schváleného velením NATO spočíva v skutočnosti, že od začiatku vojny predpokladá vykonať údery na druhé sledy Varšavskej zmluvy, zabrániť ich prísunu do priestoru bojovej činnosti. Podľa ge-

nerála Rogersa údery treba vykonať nielen na vojská, ale tiež na dôležité objekty v hĺbke teritória. Na splnenie týchto úloh nariadil generál Rogers spracovať plány súčinnosti všetkých druhov ozbrojených síl a využiť výsledky západnej techniky na vývoj zbraňových systémov a bojovej techniky potrebných pre údery na celú hĺbku operačnej zostavy Varšavskej zmluvy. Požadoval vyvinúť nové prostriedky zisťovania a sledovania cieľov, zhromažďovania a spracovania správ prieskumu v reálnom čase, odolné a rýchlopracujúce systémy velenia a spojenia. V súčasnosti je značná časť týchto síl a prostriedkov už k dispozícii. Stačí uviesť rádiolokačný systém ďalekého vyhľadávania, sledovania a identifikácie vzdušných cieľov AWACS, prieskumno-palebné systémy PLSS a CSWS, lietadlá vyzbrojená kazetovými bombami, balistické riadené strely a riadené strely s plochou dráhou letu so zdokonalenými bojovými hlavicami, raketomety a delostrelectvo so strelivom navádzaným v poslednej fáze dráhy a ďalšie.

Z uvedeného vyplýva, že „Rogersov plán“ je prakticky súhrnom nových operačno-strategických zásad vedenia vojny konvenčnými zbraňami v Európe a z nich vyplývajúcich požiadaviek na štruktúránu prestavbu a modernizáciu konvenčných ozbrojených síl NATO.

Doktrína „kombinovaného pozemného a vzdušného boja“ Airland Battle je koncepciou pozemného vojska americkej armády formulovanou v poľnom poriadku FM 100-5 Operations pre taktický a operačný stupeň na ktoromkoľvek priestore vojnovnej činnosti. Je spojená s reorganizáciou pozemného vojska americkej armády, označovanou ako „armádny zbor-86“ a „divízia-86“.

V článku nebolo možné vyčerpať celú problematiku „kombinovaného pozemného a vzdušného boja“. Skromným cieľom je vyvolať aj na stránkach našej vojenskej tlačie diskusiu k veľmi vážnej problematike nových zásad americkej velenia na vedenie bojovej činnosti a operácií. Závery zo spojeneckých cvičení a bojovej prípravy NATO z posledných dvoch rokov potvrdzujú, že základné princípy a zásady poľného poriadku FM 100-5 sa postupne presadzujú a ovplyvňujú vojenské myslenie západonemeckej, britskej, talianskej, francúzskej a ďalších armád.